בשנה הבאה

שנת המשפט החדשה תתחיל בשבוע הבא • 10 עורכי דין בכירים מכל התחומים מסבירים ל"ממון" מה הדבר המרכזי שחייב לדעתם להשתנות במערכת

עו"ד אלקס הרטמן

"עיסוק במהות"

"בשנה שחלפה הרבתה מערכת המשפט לעסוק בעניינים פרסונליים. אם בבחירת שופטים חדשים לעליון, ואם בעימותים או מאבקים כנגד שופט כזה או אחר. אף שעיסוק בפרסונות מחויב המציאות לעתים, השנה עליו לפנות את מקומו לעיסוק במהות, ולשיפור הרמה המקצועית של כל העוסקים בתחום המשפט.

"האמון במערכת תלוי בהיותה מקצועית. ללא יסוד אקדמי מוצק אין מערכת יציבה, ולא ניתן להצליח כשופט או עו"ד. ידע משפטי מעמיק הוא תנאי לעיסוק בפתרון סכסוכים.

"הכרה בחשיבות האקדמיה מחייבת שינויים בתפיסה ובהתנהלות. רבים מהשופטים ומעורכי הדין משתתפים בהשתלמויות והכשרות, אך אין בכך די. דרוש לימוד אקדמי מתמיד. השנה, על כולנו להיות מחויבים לקידום מקצועי. ככל שההכרה המקצועית בדבר החשיבות המכרעת של האקדמיה תחדור עמוק יותר, כך תשתנה גם ההתנהלות. וככל שנהפוך כולנו ליותר מקצוענים וליותר מקצועיים, כך נראה יותר את העיקר ופחות את הטפל, וייתכן שאף נעסוק פחות בעניינים פרסונליים".

הכותב הוא שותף במשרד ש. הורוביץ ושות'

עו"ד מיכל רוזן־עוזר

"הליך פלילי - רק למקרים חמורים"

"הרפורמה בחקיקה הפלילית תאפשר לשנות את פני האכיפה הפלילית. התביעה יכולה לערוך הסדר ללא הליך משפטי במקרה פלילי 'גבולי', ואף להימנע מכתב אישום על אף קיום ראיות מספיקות, על ידי עריכת הסדרים מותנים לסגירת תיקים. כך ייוחד ההליך הפלילי למקרים חמורים, שהרי לא כל הפרת חוק מצדיקה שימוש בכלי הפלילי.

"כעת יעמדו למבחן הפרקליטות וגורמי התביעה שקיבלו סמכות 'מעין עונשית'. יש לקוות לשימוש מוסדר, שיוביל להשגת התוצאה הרצויה: ענישה מנהלית במקרים פליליים גבוליים, צמצום מספר כתבי האישום והקטנת העומס בבתי המשפט. לאור ריבוי גורמי התביעה שיכולים להגיע להסדר מותנה, יש לגבש הנחיות לאופן הפעלת הסמכות. כך או אחרת, מעתה התביעה תהיה חייבת לפרסם כל הסדר שהושג כחלופה להגשת כתב אישום, בשונה מאי הידיעה האופף הסדרי טיעון כיום".

הכותבת הייתה הממונה על עבירות כלכליות בפרקליטות, וכיום בעלת משרד בתחום הצווארון הלבן

עו"ד נבות תל־צור

"הגבלת הזכות לערער על זיכוי"

"אני מקווה שגם בישראל, כמו בארה"ב ובאנגליה, המדינה לא תוכל לערער על זיכוי נאשמים בעבירות פליליות. יש לאפשר לה לערער רק בעת שאלה עקרונית, כשגם אם הערעור יתקבל, לא יחודש הדיון בעניין נאשם שזוכה - כי אין לחזור ולהרשיע נאשם שיצא זכאי בדין.

"הגבלת הזכות לערער תשמור על עיקרון סופיות הדיון, ועל עיקרון היסוד לפיו אין להרשיע אדם אלא אם הוכחה אשמתו מעבר לספק סביר. עצם זיכויו של אדם מלמד על ספק סביר שהתעורר באשמתו, ודי בכך כדי למנוע ניסיון של המדינה לערוך 'מקצה שיפורים', ובמשאבים רבים, בכדי להרשיעו בכל מחיר.

"מי שנשפט וזוכה, סבל עינוי דין כבד. בניגוד לפרט, למדינה יש כוח בלתי מוגבל ויכולת 'פיזור נזק', כך שהגבלתה תהיה פגיעה מידתית, ותעלה בקנה אחד עם תחושת ההגינות. לפיכך, בעוד שיש להבטיח לכל אדם ערעור על פסק דין מרשיע, אין הצדקה לתת למדינה לערער על כל פסק דין של זיכוי".

הכותב הוא שותף במשרד כספי ושות'

עו"ד משה ישראל

"הוספת שופטים לביהמ"ש העליון"

"העומס הכבד על מערכת המשפט אמנם קיים בכל הערכאות, אך מצוקת בית המשפט העליון גדולה מכולן. המילה 'עבדות', המשמשת כמטאפורה לעבודה בשירות הציבורי, לובשת כאן הופעה ממשית, והשלכותיה קשות: פגיעה בתפקוד ערכאת השיפוט העליונה, 'מקום הצדק' בהא הידיעה, תכלית המשפט והצדק.

"שעות העבודה המרובות ביותר אשר משקיע כל שופט, אינן מספיקות כדי להקדיש את הזמן הראוי בתיקים מסוימים. התוצאה היא שהעומס הבלתי אפשרי גורם ל'עינוי דין', ולעיתים לפגיעה של ממש בעשיית הצדק. זהו מצב בלתי נסבל.

"הגדלה מיידית של תקן שופטי בית המשפט העליון, שתכלול תוספת של שלושה שופטים, היא מחויבת המציאות. לא יהא בכך כל פגיעה או פיחות במעמדו של מוסד נכבד זה".

הכותב הוא ראש משרד משה ישראל

עו"ד גד נשיץ

"דרוש נימוס"

"אנו עֵדים למגמה של לשון בוטה, בין עורכי הדין וגם כלפי בית המשפט, הן בכתבי טענות ובסיכומים והן בטיעון בעל פה. דברים אלו לא רק נוגדים את האתיקה המקצועית אלא גם פוגעים בלקוח. מטבע הדברים, ביהמ"ש יזקוף התנהגות גסה של פרקליט לחובת לקוחו. מילים כמו 'הטעיה', 'שקר' וכו' הפכו למטבע עובר לסוחר, ואפילו צעקות.

"הוראות האתיקה מחייבות מתן יחס של כבוד לבית המשפט, תוך שמירה על כבוד הצד שכנגד וכבוד כל אדם הקשור בהליך שיפוטי.

"הנימוס הוא גורם ראשון במעלה. זכורה לטוב חנה בבלי, כוהנת הנימוסים וההליכות, ותורתה. היעדר נימוס, התנהגות כוחנית וביטויים עולבים אינם מחזקים את הטיעונים, אלא להפך. ראוי שבמסגרת שיעורי השלמה למתמחים (ואף לבוגרים מהם), יהיו שיעורים בהליכי נימוסים, חלק מהחומר הנלמד.

"גם לבית המשפט העליון הזדמן לא פעם להעיר לעורכי דין על התנהלות פוגעת, למחוק כתבי טענות המכילים ביטויים מעליבים, ולהתוות כללי מותר ואסור".

הכותב הוא שותף מייסד במשרד נשיץ־ברנדס

איור: גיא מורד

עו"ד אלי זוהר

"לשפר יחסי שופטים־עו"ד"

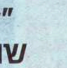

"העומס על מערכת המשפט פוגע בשלטון החוק, בשופטים ובצדדים להליך. הוא פוגע בתקינות ההליך, בזכות נאשם או נתבע למשפט מהיר ומסודר, ובעיקר בשופטים, ומרחיק אנשים טובים מעמדות השיפוט. מערכת המשפט הפכה לקשה ומלחיצה לשופטים, ואני חושש שבקרוב יהיו פחות משפטנים טובים ואנשים ראויים שירצו להיות שופטים.

"גם היחסים בין שופטים ועורכי דין דורשים שימת לב. הם נמצאים בשפל, ומאופיינים לעתים בעוינות וחשדנות. הקולות מקרב עורכי הדין להחיל משוב שופטים, וקולות השופטים שמבקשים למנוע זאת, מבטאים את התחושות הקשות הללו. אני תקווה שהשנה יירגעו הרוחות ושעורכי הדין והשופטים כאחד, יבינו כי עליהם לעשות יחד למען המערכת השיפוטית.

"בנוסף, אני קורא להגבלת סמכותה של הפרקליטות בהגשת ערעור על זיכוי. לתביעה צריכה להיות הזדמנות אחת להעמיד לדין, ומשזוכה נאשם, לראות את החלטת ביהמ"ש כסופית".

הכותב הוא יו"ר משרד גולדפרב־זליגמן ושות'

עו"ד פנחס רובין

"טיפול במחסור החמור בשופטים"

"שופטים חסרים כבר עשרות שנים. זו בעיה תקציבית שחייבים להתמודד איתה, כדי שקרנה של הרשות השופטת לא תרד מחמת העומס על השופטים. גם שופט מוכשר וחרוץ לא יכול להתמודד כראוי – במהירות, בנינוחות וביישוב הדעת – כשנערמים מולו מאות תיקים, שכולם מחייבים טיפול אינטנסיבי. בינתיים ממתינים המתדיינים עד בוש, והשופטים כורעים תחת הנטל. תוספת שופטים תקצר את זמן ההתדיינות עד להכרעה, ותאפשר לשופטים חיים פרטיים מסוימים.

"המדינה חוטאת כלפי הציבור באי העמדת משאבים מתאימים למערכת. אותותיו של חטא זה ניכרים, ולדעתי המצב רק יחמיר. המחסור בשופטים חמור מהמצוקה בבתי החולים הציבוריים, גם אם בגללו לא מתים אנשים ולא נערכות שביתות. אמנם אין כאן שריפות כמו בכרמל, שיגרמו לאוצר להגדיל תקציבים, אבל מגמת השחיקה קיימת, וזו שריפה מסוג אחר, שריפה איטית".

הכותב הוא ראש משרד גורניצקי ושות'

עו"ד פיני אביב

"מיון קפדני של מומחים"

"בית משפט הדן בסכסוך נדרש לעיתים לחוות דעת מקצועית בנושא המחלוקת שבפניו. לשם כך מתמנים מומחים מקצועיים בתחומים שונים, בהם רואי חשבון, אקטוארים, פסיכולוגים, פסיכיאטרים, שמאי מקרקעין וכיו"ב.

"חלק ניכר מהשופטים ממנים את המומחים על פי רשימות הנמצאות בידם והכוללות מומחים שונים, שרובם לא עברו כלל מיון קפדני וראוי. מטבע הדברים יש מומחים שמקצועיותם אינה מוטלת בספק, אך גם מומחים שכישוריהם לקויים ביותר.

"לרוב, בית המשפט מאמץ ממצאים והמלצות בחוות דעת מומחה שמונה מטעמו. בבית משפט לענייני משפחה – שם ביהמ"ש עצמו ממנה את המומחה והצדדים אינם רשאים להביא מומחים מטעמם – הקושי בולט במיוחד.

"יש לוודא שכל המומחים המופיעים ברשימות שבידי השופטים יעברו תהליך של מיון קפדני. בנוסף, דרושים פיקוח ומעקב על עבודת המומחים, בכדי שמומחים לא מתאימים – ייפלטו".

הכותב הוא ראש משרד פיני אביב

עו"ד איתן ארז

"תלונה נגד עו"ד תחויב בתשלום"

"אחת המכות במערכת המשפט היא הקלות של הגשת תלונות סרק נגד עורכי דין. מדי שנה מוגשות ללשכת עוה"ד, במחוזות השונים, כ־6,000 תלונות נגד עורכי דין, והמנגנונים לטיפול בהן עולים ללשכה כ־6 מיליון שקל בשנה. ואולם, רוב התלונות הן תלונות סרק, אשר לרוב מטרתן היא לנסות להשתמט מתשלום שכר טרחה מוסכם, או להתנקם בעורך דין משיקולים זרים. בממוצע מוגשות קובלנות רק נגד 8% מהנילונים (העו"ד שנגדו הוגשה התלונה – ל.ד), ומורשעים 3%־4% מהם בלבד.

"בגין הגשת תלונת סרק לא מוטלות הוצאות, ואף לא ניתן להגיש תלונה למשטרה בגין עדות שקר, כי לתלונה אין צורך לצרף תצהיר. הגיע הזמן לקבוע שבגין כל תלונה נגד עו"ד ללשכה, תשולם אגרה של 300 שקל ותהיה חובה לצרף תצהיר, ולהסמיך את ועדות האתיקה לחייב אדם בהוצאות לטובת הנילון בגין הגשת תלונת סרק".

הכותב הוא ראש משרד איתן ארז

עו"ד דפנה שמואלביץ

"אמות מידה לפיצויי פיטורים"

"בשנים האחרונות, פיטורים של עובדים הפכו להיות 'משפטיים' יותר. מאז שחובת השימוע הוחלה על מעבידים הופך הליך הפיטורים ל'משפט־זוטא': העובד מבקש לדחות את השימוע, מגיש בקשות לקבלת מסמכים רבים, מגיש תשובה בכתב, מגיע עם עו"ד לשימוע וטוען בעל פה.

"אם עדיין מוחלט לפטרו, העובד מגיש בקשה לבית הדין למניעת פיטוריו, יחד עם תביעה כספית בטענה לפגמים בהליך. הוא תובע עשרות משכורות, ועוד עשרות אלפי שקלים פיצוי בגין פיטורים שלא כדין ועוגמת נפש. אם נפל פגם מהותי בפיטורים, אכן מוצדק לעיתים לבטלם או לפסוק פיצוי ממשי. אלא שבפועל, עובדים תובעים סכומי עתק גם אם הייתה למעסיק סיבה טובה לפטרם, וההליך נעשה כדין. בעצם נעשה שימוש בבתי הדין להגדלת חבילת הפרישה של העובד.

"יש לקבוע קריטריונים ל'פיצויי פיטורים שלא כדין' בבתי הדין לעבודה, כדי שלא ייעשה שימוש פסול והמוני בכלי זה".

הכותבת היא שותפה בכירה במשרד רובין־שמואלביץ

צילומים: אלכס קולומויסקי, יובל חן, יריב כץ, עמית שעל, אוראל כהן, טלי קצורין, שרון דרעי, ניב קנטור, שחף הבר